11.3.2025

Asia Eduskunnan puolustusvaliokunnan lausuntopyyntö: (VNS 9/2024 vp) Kokonaisturvallisuuden konsepti ja yhteiskunnan kriisinsietokyky, turvallisuusviranomaisyhteistyön rajapinnat ja kehitystarpeet, valmiuslain ja muun lainsäädännön tarkastelu sekä virka-apu

Lausunto

Etelä-Karjalan hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon mukaisessa asiassa. Yleisesti ottaen selonteko kuvaa tämän hetkistä globaalia tilannetta ja puolustusliitto NATO:on liittyviä rajapintoja. Selonteko tuo esille yhteiskunnan kriisinsietokyvyn parantamisen tarpeita kokonaismaanpuolustuksen näkökulmasta katsottuna. Etelä-Karjalan hyvinvointialueen tavoitteena lausunnossa on korostaa niitä järjestelyjä ja toimintatapoja, joilla varmistetaan pelastustoimen ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen jatkuvuus kaikissa turvallisuustilanteissa sekä edistetään hyvinvointialueen kriisinsietokykyä osana kokonaisturvallisuutta ja kansallista puolustuskykyä.

Kokonaisturvallisuuden konsepti ja yhteiskunnan kriisinsietokyky

Sotilaallisen maanpuolustuksen osalta selonteko tuo esille sotilaallisen maanpuolustuksen merkityksen kokonaisturvallisuuden osalta. Etelä-Karjalan hyvinvointialue näkee hyvänä, että kokonaisturvallisuuden toimintamallin osalta huomioidaan sotilassektorin lisäksi siviilisektori, jotka yhdessä muodostavat yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen keskiön. Yhteiskunnan henkisen kriisinkestävyyden merkitystä kriiseihin varautumisessa ja niistä selviämisestä ei voi

liikaa korostaa. Samalla myös ilmiöiden välistä keskinäisriippuvuutta tulee ymmärtää. kaikki lähtee yksilöistä, oikeuksien rinnalla ovat velvollisuudet turvallisuuden hallinnassa. Hyvinvointialue näkee hyvänä myös tarpeen vahvistaa unionin kokonaisvaltaista varautumista mahdollisiin tuleviin kriiseihin ja hybridiuhkiin. Esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon toimintakyvyn turvaaminen osana kansallista puolustuskykyä edellyttää tulevaisuudessa kehittämistarpeita muun muassa:

- Riittävää materiaalien ja lääkinnällisten tarvikkeiden varmuusvarastointia
- Riittävää kansallista toimitusketjujen turvaamista
- Digitaalisen toimintaympäristön turvaamista (sis. potilastietojen varmuuskopioinnit ja siirtäminen tarvittaessa turvaan)
- Henkilöstön riittävyys ja osaamisen varmistamista kokonaistoiminnan kannalta
- Tilat, laitteet ja infrastruktuuri

Merkittävä osa toimintakykyä on myös kriittisen infrastruktuurin turvallisuus. Sota Ukrainassa on osoittanut esimerkiksi pelastustoimen ja Sote-sektorin infran haavoittuvuuden, vaikka kyseiset kohteet ovat määritelty Geneven ja muissa kansainvälisissä sopimuksissa, ei sotilaallisiksi kohteiksi. Tämän toimintakyvyn varmistamiseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota mm. tulevaisuuden rakennushankkeissa.

Kokonaisturvallisuusajattelun ja siihen liittyvien huoltovarmuustoimia on edistettävä laajalla rintamalla kaikissa EU:n jäsenmaissa. Yhdessä pystymme tuottamaan ja osaltaan vahvistamaan toinen toisiamme entistä paremmin.

ETELÄ-
KARJALAN
hyvinvointialue

Turvallisuusviranomaisyhteistyön rajapinnat ja kehitystarpeet

Viranomaisten välisen yhteistyön määrä ovat kasvaneet kuluneiden lähivuosien aikana. Siinä ovat osaltaan olleet taustalla niin pandemia kuin myös Venäjän aloittama hyökkäyssota Ukrainassa. Eri viranomaisten ja toimijoiden välistä yhteistä tilannekuvaa ja uhkien sekä riskien analysointia tulee lisätä toimintaympäristön muutokseen vastaamiseksi. Hyvinvointialueen toimintakyvyn turvaamisessa kriittistä on myös riittävän tilannekuvan ylläpitäminen. Esimerkiksi Sote-sektorin toimintakyvyn turvaamiseksi, tilannekuva tulee olla riittävän etupainotteista, jotta toimintakyky kyetään turvaamaan. Tilannekuvan tuottaminen, tulee kyetä integroimaan entistä paremmin kansallisen turvallisuuden tilannekuvan osaksi. Merkittävää on siis kehittää mm. lääkintätiedustelun osa-aluetta, osana kansallista puolustuskykyä. Lisäksi ennakoivassa tiedustelutoiminnassa tulee huomioida pelastusviranomainen esimerkiksi väestönsuojelun näkökulmasta katsottuna.

Valmiuslain ja muun lainsäädännön tarkastelu

Etelä-Karjalan hyvinvointialue näkee hyvänä, että lakien (normaaliolojen lainsäädäntö, valmiuslaki ja puolustustilalaki) kokonaisvaltainen tarkastaminen ja yhteensovittaminen tulevat palvelemaan kokonaisturvallisuutta entistä paremmin. Näin kokonaisturvallisuus perustuu entistä paremmin normaaliolojen toimintoihin. Samoin on tärkeää, että Puolustusvoimat tukee edelleen muita viranomaisia ja osaltaan kehittää sitä muun muassa asevelvollisten käytettävyyden osalta.